

Nr 47

**Kungl. Maj:ts proposition angående
statligt tidskriftsstöd; given Stockholms slott den 12 mars 1971.**

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

INGVAR CARLSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås statliga stödåtgärder för att arbetsbetingelserna och spridningsmöjligheterna för kulturtidskrifter och ideella tidskrifter skall förbättras.

Tre stödformer föreslås, nämligen grundbidrag, projektbidrag och ett system med stödköp.

Tidskriftsstödet bör administreras av en för ändamålet inrättad fristående myndighet.

Totalkostnaden för de föreslagna stödformerna uppskattas till 1,3 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till nu utgående tidskriftsstöd från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål med ca 900 000 kr.

Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 12 mars 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LID-BOM, CARLSSON.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Carlsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *statligt tidskriftsstöd* och anför.

1 Inledning

1968 års litteraturutredning¹ har enligt sina direktiv (se 1969 års riksdagsberättelse s. 327) bl. a. att utreda det statliga stödet till kulturtidskrifter.

Statsutskottets av riksdagen godkända utlåtande 1969: 164 (rskr 1969: 379) i anledning av motioner om ekonomiskt stöd till de ideella rörelsernas tidningsutgivning och en framställning från statens ungdomsråd rörande samhällsstöd till ungdomsorganisationernas och folkrörelsernas tidningar har överlämnats till utredningen för att tagas under övervägande vid fullgörande av uppdraget.

Utredningen har den 15 oktober 1970 överlämnat delbetänkandet (Ds U 1970: 17) Statligt tidskriftsstöd.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgivits av överbefälhavaren, kriminalvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, poststyrelsen, statskontoret, riksskattenämnden, skolöverstyrelsen, statens ungdomsråd, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Aktiebolaget Allmänna förlaget,

¹ Riksdagsmannen Kaj Björk, ordförande, riksdagsmannen Per Ahlmark, förre riksdagsmannen Stellan Arvidson, numera riksdagsmannen Per Olof Sundman och författaren Per Wästberg.

Stiftelsen Svenska institutet, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys), Pressens samarbetsnämnd, Svenska bokförläggareföreningen, Svenska bokhandlareföreningen, Folkbildningsförbundet — som bifogat yttranden av Arbetarnas bildningsförbund (ABF) och Studieförbundet Medborgarskolan — samt Sveriges allmänna biblioteks-förening.

Särskilda skrivelser har inkommit från statens handikappråd, Föreningen Svensk fackpress, Fredrika Bremer-förbundet, IOGT—NTO och Ungdomens nykterhetsförbund, Sveriges författarförbund samt Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU).

Med anledning av det förslag om annonsskatt och kraftigt utvidgat presstöd som förutskickas i 1971 års statsverksproposition har utredningen i skrivelse den 5 februari 1971 uttalat att det i detta sammanhang är naturligt att de aviserade stödåtgärderna kompletteras med åtgärder i syfte att trygga en mångsidig utgivning av kulturtidskrifter och ideella tidskrifter.

2 Nuvarande ordning

I det följande behandlas endast nuvarande former för direkt och indirekt statligt stöd till utgivningen av kulturtidskrifter och ideella tidskrifter. Sålunda bortses bl. a. från det omfattande stöd som olika statliga institutioner lämnar till framför allt specialtidskrifter inom resp. institutions arbetsområde.

Bidrag till utgivningen av kulturtidskrifter har sedan budgetåret 1966/67 lämnats i mera reguljär omfattning från riksstatsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Bidragen, som har utgått efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, bör enligt uttalande av chefen för dåvarande ecklesiastikdepartementet i prop. 1966: 1 (bil. 10 s. 47) gälla publikationer av hög kvalitet som med sitt huvudsakliga innehåll vänder sig till en allmän publik med samhällsinformation, ekonomisk, social och kulturell debatt eller som huvudsakligen ger utrymme för analys och presentation inom de skilda konstarternas områden.

Det tidskriftsstöd som lämnas från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål har successivt ökat från sammanlagt 160 000 kr. fördelade på sex tidskrifter under budgetåret 1966/67 till hittills sammanlagt 392 000 kr. fördelade på 22 tidskrifter under innevarande budgetår. Bidrag har innevarande budgetår hittills utdelats till följande tidskrifter, nämligen Filmrutan med 15 000 kr., Fönstret med 35 000 kr., Hertha med 10 000 kr., Häftet för kritiska studier med 10 000 kr., Impuls med 15 000 kr., Kommentar med 20 000 kr., Kristet forum med 20 000 kr., Liberal Debatt med 15 000 kr., MFT med 15 000 kr., Musikrevy med 10 000 kr., Opus med 2 000 kr., Ord och Bild med 60 000 kr., Origo

med 15 000 kr., Orkester Journalen med 15 000 kr., Paletten med 35 000 kr., Scen och Salong med 10 000 kr., Svensk Litteraturtidskrift med 15 000 kr., Svensk Tidskrift med 15 000 kr., Tidsspegel med 15 000 kr., Vi människor med 10 000 kr., Vår lösen med 20 000 kr. och Zenit med 15 000 kr.

Någon motsvarighet till detta statliga tidskriftsstöd finns inte för de ideella rörelsernas tidskriftsutgivning, även om vissa ideella tidskrifter — bl. a. ABF:s Fönstret, Studieförbundet Vuxenskolas Impuls och Studieförbundet Medborgarskolans Tidsspegel — på grund av sitt innehåll har kvalificerat sig för det nämnda stödet. I sammanhanget finns det anledning att erinra om att bidragsgivningen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet är så utformad att den mottagande organisationen är oförhindrad att använda medlen för att finansiera sin eventuella tidskriftsutgivning. Det sedan år 1966 utgående statliga partistödet är i princip konstruerat på samma sätt.

Av betydelse för framför allt utgivningen av ideella tidskrifter är vidare det indirekta stödet i form av befrielse från mervärdesskatt för vissa medlemsblad samt tidskrifter med viss ideell inriktning.

Slutligen skall det indirekta stöd till tidskriftsdistributionen nämnas som består i de nedsatta avgifter som hittills tillämpats vid postbefordran av tidningar och tidskrifter. Denna s. k. portosubvention skall i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1970: 112, SU 1970: 130, rskr 1970: 294) under vissa förutsättningar avvecklas på så sätt att avgifterna i postverkets tidningsrörelse successivt anpassas till de faktiska kostnaderna.

3 Förslag om statligt tidskriftsstöd

3.1 Utredningen

Utredningen gör inledningsvis vissa begreppsdefinitioner. Med *tidskrift* avser utredningen en periodisk publikation som utges med mer än ett nummer per år och högst ett nummer per vecka med undantag för sådana publikationer som utkommer med ett nummer per vecka och som efter prövning av Kungl. Maj:t är att anse som tidning av dagspresskaraktär. *Kulturtidskrift* definieras av utredningen som en tidskrift som med sitt huvudsakliga innehåll vänder sig till en allmän publik med samhällsinformation, ekonomisk, social eller kulturell debatt eller som huvudsakligen ger utrymme för analys och presentation inom de skilda konstarternas områden. Med *ideell tidskrift* avser utredningen en tidskrift som väsentligen framstår som organ för sammanslutning, stiftelse e. d. med ideellt icke-kommersiellt syfte. Om en ideell tidskrift uppfyller de angivna kriterierna för kulturtidskrift skall den vidare samtidigt kunna anses som kulturtidskrift.

Utredningen konstaterar att tidskrifter för information, debatt och kritik i politiska, sociala och kulturella frågor spelar en betydande roll för den demokratiska opinionsbildningen. Detta gäller i synnerhet de tidskrifter som är att anse som kulturtidskrifter, men ofta även de ideella tidskrifter som — utöver intern medlemsinformation av olika slag — syftar till att föra ut resp. organisations idéer och värderingar till en vidare krets.

På grundval av en företagen undersökning anser sig utredningen kunna fastslå att kulturtidskrifterna och många ideella tidskrifter befinner sig i ett bekymmersamt ekonomiskt läge. Man finner det mot den angivna bakgrunden vara ett samhällsintresse att främja utgivningen av såväl kulturtidskrifter som ideella tidskrifter.

Vid en inventering av nuvarande former för direkt statligt stöd till utgivningen av kulturtidskrifter och ideella tidskrifter konstaterar utredningen bl. a. att bidragsgivningen från riksstatsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål är förenad med vissa nackdelar. Bl. a. saknas element som stimulerar till ökad spridning och ökat tidskriftsläsande.

Utredningen saknar visserligen formellt uppdrag att gå in på principerna för beskattning av böcker och tidskrifter. Arbetsområdets natur har emellertid föranlett utredningen att beröra gällande bestämmelser för befrielse från mervärdeskatt för vissa grupper av tidskrifter nämligen dels vissa medlemsblad, dels tidskrifter med viss ideell inriktning. Utredningen konstaterar att skattetekniska skäl talar för befrielse från mervärdeskatt för medlemsblad. När det gäller skattebefrielse för tidskrifter med viss ideell inriktning har däremot statsmakternas speciella värderingar av vederbörande publikationers syfte varit bestämmande. Enligt utredningen kan med hänsyn till bestämmelsernas art och tidskriftsflorans heterogena natur vissa problem uppstå vid tillämpningen. Utredningen konstaterar att det kan framstå som problematiskt att — om man utgår från att statliga stödåtgärder för tidskrifter skall syfta till att främja mångsidigheten i samhällsdebatten — en viss stödform främjar tidskrifter som arbetar för t. ex. religiöst eller försvarsfrämjande ändamål men inte organ som i olika avseenden ställer sig kritiska till sådana syften.

Mot denna bakgrund finner utredningen det önskvärt att en översyn av gällande bestämmelser på området kommer till stånd i syfte att uppnå större enhetlighet. Utredningen anser att samtliga tidskrifter bör beläggas med mervärdeskatt så långt detta är skattetekniskt möjligt. Detta skulle innebära att medlemsblad även i fortsättningen skulle vara befriade från mervärdeskatt på samma villkor som f. n. medan skattebefrielser för tidskrifter med viss ideell inriktning skulle slopas.

Beträffande de ideella tidskrifterna konstaterar utredningen att dessa ställs inför allt större ekonomiska problem genom att de belastas av dels allmänt ökande omkostnader, dels de i enlighet med

riksdagens beslut successivt ökande postavgifterna. Utredningen föreslår — bl. a. med hänvisning till vad statens ungdomsråd anfört i den skrivelse som överlämnats till utredningen — att ideella tidskrifter knutna till organisationer som får statligt stöd skall kompenseras för dylika kostnadsökningar genom successiva höjningar av organisationsbidragen.

Enligt utredningens mening kan gällande bestämmelser om befrielse från mervärdeskatt för medlemsblad motverka organisationernas strävan att sprida sina tidskrifter utanför medlemskretsen. Ett nytt statligt stöd föreslås i form av ett *spridningsbidrag*. Bidraget bör utgå till sådana ideella tidskrifter som nu i egenskap av medlemsblad är befriade från mervärdeskatt men som eftersträvar en så stor spridning utanför medlemskretsen att skattebefrielsen enligt gällande bestämmelser upphör. Bidraget föreslås utgå med högst 90 % av erlagt skattebelopp. Utredningen tar inte ställning till om de ideella tidskrifter som f. n. av olika skäl betalar mervärdeskatt också skall omfattas av det föreslagna spridningsbidraget.

De ideella tidskrifterna föreslås vidare kunna ingå i den föreslagna tidskriftsförmedlingen som behandlas närmare i det följande. I den mån en ideell tidskrift definieras som kulturtidskrift bör den vidare i viss utsträckning kunna komma i åtnjutande av de andra föreslagna stödformerna för kulturtidskrifter.

För kulturtidskrifterna föreslår utredningen dels produktionsstöd, dels distributionsstöd. *Produktionsstödet* föreslås utgå i tre olika former, nämligen *kvalitetsbidrag*, *startbidrag* och *projektbidrag*. Kvalitetsbidraget kan betraktas som en variant av det nuvarande tidskriftsstödet från riksstatsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Det skall ha till uppgift att säkerställa fortsatt utgivning av sådana tidskrifter som fyller en väsentlig funktion på det kulturella området men som av olika skäl inte kan förväntas uppnå en ekonomiskt betryggande upplaga genom de övriga stödåtgärder som utredningen förordar. Startbidraget syftar till att göra det lättare för personer och grupper utan eget kapital att starta nya kulturtidskrifter. Stödformen med projektbidrag avses ge tidskrifterna möjlighet att satsa på ett ambitiösare sätt men skall även kunna utgå bl. a. för artikelserier, specialnummer e. d. som är så kostnadskrävande att de inte ryms inom den enskilda tidskriftens normala budget.

Det *distributionsstöd* som förordas har det dubbla syftet att öka tidskriftsläsningen i landet och samtidigt förbättra tidskrifternas ekonomiska situation genom att tillföra dem nya prenumeranter. Två stödformer föreslås, nämligen en *stödköpsordning* och en *tidskriftsförmedling*. Stödköpsordningen avses möjliggöra och finansiera decentraliserade inköp av tidskrifter vilka fördelas på institutioner som finansieras med allmänna medel, t. ex. sjukhus, polikliniker, fångvårdsanstalter, militära förband osv. Syftet med tidskriftsförmedlingen är att stimulera privata

personer och grupper till prenumeration. Som antytts i det föregående skall även de ideella tidskrifterna erbjudas att ingå i denna stödform.

Vissa övergångsbestämmelser föreslås för de kulturtidskrifter som f. n. erhåller stöd från riksstatsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

För *administration* av de föreslagna stödåtgärderna föreslår utredningen två nämnder, nämligen dels nämnden för ideella tidskrifter, dels nämnden för kulturtidskrifter. Nämnderna bör bestå av vardera sju personer som representerar olika intressen inom resp. fält. De bör utses av Kungl. Maj:t för en tid av tre år.

Den föreslagna nämnden för ideella tidskrifter skall bl. a. ha till uppgift att närmare utforma reglerna för spridningsbidraget.

Nämnden för kulturtidskrifter skall fastställa fördelningen av tillgängliga medel på olika stödformer för kulturtidskrifter. Nämnden föreslås också få till uppgift att besluta om utdelning av de olika typerna av produktionsstöd som behandlats i det föregående. Vidare skall nämnden besluta vilka tidskrifter och mottagande institutioner som skall erbjudas ingå i stödköpsordningen och fastställa de närmare riktlinjerna för tidskriftsförmedlingen. Den löpande administrationen av distributionsstödet bör läggas på en härför lämpad institution.

För de föreslagna stödåtgärderna har utredningen redovisat *kostnadsberäkning* endast vad gäller stödet till kulturtidskrifter. För produktionsstöd beräknas ett belopp om 400 000 kr. bli erforderligt. Kostnaden för distributionsstödet beräknas till sammanlagt 800 000 kr., varav 500 000 kr. avser stödköpsordningen och återstående belopp om 300 000 kr. tidskriftsförmedlingen. Administrationskostnaderna beräknas uppgå till 50 000 kr. Den sammanlagda kostnaden för de av utredningen föreslagna stödåtgärderna för kulturtidskrifter uppgår alltså till $(400\,000 + 500\,000 + 300\,000 + 50\,000 =)$ 1 250 000 kr. vilket innebär en merkostnad i förhållande till den beräknade kostnaden för tidskriftsstöd innevarande budgetår med 858 000 kr.

I en *reservation* uttalar ledamoten Ahlmark att utredningen borde ha övervägt befrielse från mervärdeskatt för »det tryckta ordet» över huvud taget och mer principiellt ha diskuterat generellt resp. selektivt stöd. Den utformning av vissa delar av stödet som utredningsmajoriteten förordar medför enligt reservanten risk för statlig styrning.

3.2 Remissyttranden

Det stora flertalet remissinstanser delar utredningens uppfattning att kulturtidskrifterna och de ideella tidskrifterna spelar en betydande roll för den demokratiska opinionsbildningen och att de genom sin existens bidrar till mångsidigheten i samhällsdebatten. Angelägenheten av ett utvidgat statligt stöd till dessa tidskrifter vitsordas allmänt. Från åtskilliga

håll uttrycks tillfredsställelse med att utredningen prioriterat frågan i sitt arbete.

En avvikande mening i detta hänseende företräder *statskontoret*, som bl. a. anser att tidskrifternas roll i samhällsdebatten måste kartläggas innan beslut om ett utvidgat samhällsstöd kan fattas.

Åtskilliga remissinstanser kritiserar den av utredningen tillämpade principiella åtskillnaden i stödhanseende mellan ideella tidskrifter och kulturtidskrifter. I stället förordas ett enhetligt och sammanhållet tidsskriftsstöd. I en sådan riktning uttalar sig bl. a. *statens handikappråd*, *LO*, *TCO*, *ABF* och *SSU*.

Folkbildningsförbundet anser att stödet för utgivning av kulturtidskrifter och ideella tidskrifter inte bör så ensidigt som utredningens förslag förutsätter sikta till ökad spridning bland allmänheten utan konstrueras så att det också förbättrar möjligheterna för ideella tidskrifter och organisationstidskrifter av olika slag att vidga och fördjupa kulturinformationen inom de egna leden.

Utredningens förslag om översyn av gällande bestämmelser för befrielse från mervärdesskatt för vissa tidskrifter understöds av *riksskatte-nämnden*, *skolöverstyrelsen* och *statens ungdomsråd*.

Övriga remissinstanser som yttrat sig över utredningens förslag i denna del avstyrker detsamma. Det gäller *överbefälhavaren*, *SACO*, *Pressens samarbetsnämnd*, *Svenska bokhandlareföreningen*, *Svenska bokförläggareföreningen*, *Fredrika Bremer-förbundet*, *IOGT—NTO* och *Ungdomens nykterhetsförbund*. I flera fall uttalar man sitt stöd för de åsikter i frågan som förs fram i ledamoten Ahlmarks reservation.

Statens handikappråd tillstyrker en översyn av skattebestämmelserna under förutsättning att handikapppressen befrias från mervärdesskatt.

I fråga om utredningens förslag till stöd för de ideella tidskrifterna framförs övervägande kritiska synpunkter.

Statens ungdomsråd framhåller att även om ungdomsorganisationerna f. n. formellt har möjlighet att använda bidraget till central verksamhet för sin tidskriftsutgivning är bidraget otillräckligt för att kunna användas i detta syfte. Enligt rådet är en ordentlig höjning av bidraget till den centrala verksamheten erforderlig.

Skolöverstyrelsen ansluter sig till vad utredningen anfört om successiva höjningar av organisationsbidragen men framhåller risken för att kostnadsökningarna i ett trängt ekonomiskt läge inte blir fullt kompenserade. I en liknande riktning uttalar sig *Folkbildningsförbundet* samt *IOGT—NTO* och *Ungdomens nykterhetsförbund*.

LO och *ABF* anser att kompensation för kostnadsfördyringar av olika slag även bör utgå till de fackliga tidskrifterna, om utredningens förslag i denna del kommer att förverkligas.

Förslaget om spridningsbidrag tillstyrks av *statens ungdomsråd*, *skolöverstyrelsen* och *ABF*. De båda sistnämnda instanserna anser att bidra-

get bör omfatta även sådana ideella tidskrifter som f. n. är belagda med mervärdeskatt.

Flera remissinstanser ställer sig övervägande kritiska till förslaget. Detta gäller *statens handikappråd*, *TCO*, *Fredrika Bremer-förbundet*, *IOGT—NTO* och *Ungdomens nykterhetsförbund* samt *Sveriges författarförbund*.

Utredningens förslag om produktionsstöd till kulturtidskrifter tillstyrks i stort sett. Meningsskiljaktigheter föreligger dock beträffande vissa av de skisserade bidragsformerna.

Pressens samarbetsnämnd anser att produktionsstödet liksom hittills bör utgå till ett begränsat antal kvalificerade kulturtidskrifter. Nämnden förutsätter vidare att de föreslagna projektbidragen bör knytas till enskilda personer och inte till tidningar och tidskrifter.

Folkbildningsförbundet anser till skillnad från utredningen att tyngdpunkten för produktionsstödet bör ligga på fasta generellt utgående basbidrag med inriktning på att främja kvalitet och allsidighet.

Enligt *Svenska bokförläggareföreningen* är generella kvalitetsbidrag att föredra framför de föreslagna särskilda projektbidragen.

I fråga om den föreslagna uppdelningen av produktionsstödet finner *LO* en något rörligare användning av tidskriftsstödet än vad som hittills varit fallet vara att föredra, men erinrar samtidigt om de svårigheter som kan uppstå vid fördelningen av tillgängliga medel. I en liknande riktning uttalar sig *ABF*.

IOGT—NTO och *Ungdomens nykterhetsförbund* befarar att det föreslagna produktionsstödet kommer att leda till en både politisk och idémässig styrning som gör att tidskrifter som vill debattera på ett vidsträckt ämnesområde får svårigheter att hävda sig.

Sveriges författarförbund ställer sig i princip positivt till utredningens förslag men anser att stödet måste utgå med minst det dubbla beloppet.

Förslaget till stödköpsordning tillstyrks av flertalet remissinstanser, däribland *överbefälhavaren*, *kriminalvårdsstyrelsen*, *statskontoret*, *skolöverstyrelsen*, *Svenska kommunförbundet*, *Svenska landstingsförbundet*, *LO*, *Svenska institutet*, *Svenska bokförläggareföreningen*, *Folkbildningsförbundet*, *ABF*, *Studieförbundet Medborgarskolan*, *Sveriges allmänna biblioteksforening* och *Sveriges författarförbund*. I flera fall betonas dock att kretsen av tidskrifter bör vidgas i förhållande till utredningens förslag till att omfatta vissa organisationstidskrifter, bl. a. fackliga tidskrifter. Angelägenheten av att inköpsbesluten sker decentraliserat understryks av åtskilliga instanser.

Statens ungdomsråd, *TCO* samt *IOGT—NTO* och *Ungdomens nykterhetsförbund* ställer sig däremot tveksamma till förslaget.

Pressens samarbetsnämnd finner att det inte föreligger något behov av ett särskilt distributionsstöd, förutsatt att stat och kommun inom ramen för en aktiv kulturpolitik ställer erforderliga medel till förfogande

för abonnemang på tidningar och tidskrifter för bibliotek, skolor, sjukhus osv.

Förslaget om tidskriftsförmedling tillstyrks av *överbefälhavaren, skolöverstyrelsen, statens ungdomsråd, Svenska kommunförbundet, LO, ABF, Sveriges allmänna biblioteksörening*, medan *TCO, Svenska bokförläggareföreningen* och *Studieförbundet Medborgarskolan* uttalar viss tveksamhet.

4 Departementschefen

Det direkta statliga stödet till kulturtidskrifter beräknas innevarande budgetår uppgå till ca 400 000 kr., fördelat på ett tjugotal tidskrifter. Någon motsvarande form för stöd till den ideella och folkrörelseförankrade tidskriftsutgivningen finns f. n. inte. Vissa av tidskrifterna av det senare slaget ges emellertid ut av organisationer som för sin verksamhet uppbär statsbidrag i sådan form att bidragsmedlen kan användas för bl. a. publikationsverksamhet. Ett indirekt stöd av betydelse för framför allt tidskrifter med stor postbefordrad upplaga är den s. k. portosubventionen. Denna kommer dock i enlighet med riksdagens beslut år 1970 att under vissa förutsättningar avvecklas successivt. Befrielsen från mervärdesskatt för vissa medlemsblad samt tidskrifter med viss ideell inriktning får också anses vara ett viktigt indirekt stöd till många tidskrifter.

I likhet med flertalet remissinstanser ansluter jag mig till litteraturutredningens uppfattning att tidskrifterna är av stor betydelse för en mångsidig och vital debatt i kulturella, sociala och politiska frågor. Behovet av ytterligare stödåtgärder är enligt min mening väl dokumenterat. De kulturtidskrifter som f. n. erhåller statligt stöd verkar under mycket knappa ekonomiska omständigheter. Till följd härav kan tidskrifternas redaktörer och medarbetare ofta räkna med endast en symbolisk ersättning för sina insatser. Under liknande förhållanden arbetar många av de ideella tidskrifterna.

Mot bakgrund av denna situation har både vid remissbehandlingen och i den allmänna debatten kring utredningens förslag framförts argument för direkta stödåtgärder till ett större urval tidskrifter för att kostnadstrycket skall lättas generellt. Mot ett system med generella stödåtgärder kan framför allt den invändningen resas att det för att bli effektivt kräver medel av en omfattning som f. n. inte står till buds. Jag är av denna anledning inte nu beredd att förorda direkta generella stödåtgärder.

Jag vill i stället förorda att selektiva åtgärder genomförs med syfte att främja mångsidighet och kvalitet i tidskriftsutbudet.

Det har vid remissbehandlingen av utredningens förslag från flera håll framhållits att ett utbyggt tidskriftsstöd i princip bör vara så enhetligt

och sammanhållet som möjligt, och att det därför bör gälla både kulturtidskrifter och ideella tidskrifter i vid bemärkelse. Jag delar denna uppfattning. Ett särskilt stöd, som jag i det följande kallar grundbidrag, är dock enligt min mening nödvändigt för att på samma sätt som hittills arbetsbetingelserna skall underlättas för vissa kulturtidskrifter. Dessa bör väljas ut efter i stort sett samma grunder som gäller f. n.

De övriga stödåtgärder som förordas i det följande bör avse både kulturtidskrifter i vidaste mening och ideella tidskrifter. Avgörande i stödhänseende bör sålunda inte vara ägarestrukturen utan i vilken mån tidskrifterna med sitt huvudsakliga innehåll vänder sig till en allmän publik. Det betyder att såväl förlagsägda kulturtidskrifter som tidskrifter som ges ut av t. ex. fackliga organisationer och ideella föreningar kan komma i fråga för stöd.

Jag övergår härnäst till att redogöra för stödåtgärdernas närmare utformning.

I huvudsaklig anslutning till utredningens förslag förordar jag följande tre stödformer, nämligen det nämnda grundbidraget, en form av projektbidrag och ett system för stödköp.

Det utvidgade tidskriftsstödet bör administreras av en fristående myndighet. För ändamålet bör en nämnd inrättas. Till nämndens arbetsuppgifter och organisation återkommer jag i det följande.

Motiven för att införa ett *grundbidrag* — som i stort sett motsvarar det nuvarande tidskriftsstödet — har angivits i det föregående. Grundbidraget bör syfta till att förbättra de allmänna arbetsmöjligheterna för fristående kulturtidskrifter som befinner sig inom rimliga gränser för exklusivitet när det gäller ämnesval och läsekrets, och som saknar eller har ett alltför otillräckligt stöd från annat håll. Utöver de tidskrifter som f. n. erhåller stöd bör givetvis även nytillkommande tidskrifter av samma typ kunna komma i fråga för grundbidrag. Sådana tidskrifter bör dock ha utkommit under ett år med minst fyra nummer. Jag är f. n. inte beredd att tillstyrka utredningens förslag om särskilda startbidrag.

Utredningens förslag om *projektbidrag* är jag beredd att godta med vissa inskränkningar och preciseringar. Projektbidragets syfte bör vara att indirekt verka i kvalitetshöjande riktning för tidskrifternas del genom stöd till kvalificerad kultur- och samhällsjournalistik. Bidraget avses underlätta tidskrifternas möjligheter att beställa sådana essäer och artikelserier som genom framför allt krav på kvalificerade medarbetare är så kostnadskrävande att projekten inte ryms inom tidskriftens normala budget. Ansökningsförfarandet bör utformas så att tidskrifterna söker bidrag hos nämnden för större projekt av antytt slag med angivande av ämne och vidtalad författare. Det är angeläget att det inte ges någon anledning till misstanke om styrning från nämndens sida av tidskrifternas journalistik. Nämnden bör således fördela medlen utan annan prövning av projektets ämnesinriktning eller de aktuella författarnas lämplighet

än den som föranleds av önskemålet att stimulera kvalitetsjournalistik. Resultatet torde bli att projektbidragen kommer att fördelas relativt jämnt bland de sökande tidskrifterna. För det fall att en tidskrift söker bidrag för flera projekt bör tidskriftens redaktion ange deras inbördes angelägenhetsgrad. Bidragen bör utbetalas direkt till resp. författare vid publiceringen.

Jag godtar det av utredningen förordade systemet för *stöd*köp. Stödköpen bör kunna leda till vidgad läsekrets för en rad tidskrifter. De bör också kunna leda till ett förbättrat ekonomiskt läge för tidskriftsutgivningen. Vid fastställandet av vilka tidskrifter som skall erbjudas ingå i stödköpssystemet bör nämnden beakta kravet på mångsidighet i urvalet. I enlighet med utredningens förslag bör det ankomma på nämnden att besluta om vilka statliga och kommunala institutioner som skall erbjudas att bli mottagare. Härvid bör i första hand sådana institutioner komma i fråga som f. n. har en bristfällig försörjning av tidskrifter av här aktuellt slag, t. ex. inom vårdområdet. De mottagande institutionerna bör fritt kunna välja bland de tidskrifter som ingår i stödköpssystemet.

Jag är inte beredd att ta ställning till utredningens förslag om en särskild tidskriftsförmedling. Det bör ankomma på nämnden att närmare överväga frågan och eventuellt lämna förslag härom till Kungl. Maj:t.

Efter samråd med chefen för finansdepartementet finner jag det inte motiverat att nu låta företa den översyn av bestämmelserna för befrielse från mervärdesskatt för vissa tidskrifter som utredningen förordat.

Jag finner inte skäl att närmare överväga det av utredningen föreslagna spridningsbidraget.

Den *myndighet* som avses handha det utvidgade tidskriftsstödet bör bestå av en nämnd med högst sju ledamöter utsedda för en tid av högst tre år. Bland ledamöterna bör ingå representanter för pressen, författarna och folkbildningen. En ordning med successiv förnyelse av nämnden synes lämplig med hänsyn till arbetsområdets natur. Besvär över nämndens beslut bör inte få anföras. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta i dessa frågor.

Jag beräknar det sammanlagda *medelsbehovet* för de stödformer som jag har angett i det föregående inkl. nämndens administrationskostnader till 1,3 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till det nuvarande tidskriftsstödet från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål med i runt tal 900 000 kr. Jag utgår från att medlen under det första år som systemet tillämpas skall fördelas på de föreslagna tre olika stödformerna så att en större del faller på grundbidraget.

Ett nytt reservationsanslag med benämningen Tidskriftsstöd bör föras upp i riksstaten för nästa budgetår med ett belopp av 500 000 kr.

Vid bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen angående medelsanvisning under reservationsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål (prop. 1971: 1 bil. 10 s. 44) budgetåret 1971/72 avser jag att före-

slå Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under nämnda anslag ställa ett belopp av 800 000 kr. till nämndens disposition för tidskriftsstöd.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för statligt tidskriftsstöd,
- 2) till *Tidskriftsstöd* för budgetåret 1971/72 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Innehåll

	Sida
1 Inledning	2
2 Nuvarande ordning	3
3 Förslag om statligt tidskriftsstöd	4
3.1 Utredningen	4
3.2 Remissyttranden	7
4 Departementschefen	10